

איך להעסיק עוזרת בית בלי להסתבך עם החוק

30.8.2009 | 07:01 מאת חיים ביאור

<< המשבר הכלכלי, שפגע בכל תחומי הפעילות במשק, לא פסח על ענף עוזרות הבית. משפחות רבות בהן פוטר אחד מבני הזוג, ויתרו על שירותי העוזרת או לפחות צמצמו את היקף העסקתן במסגרת הידוק חגורה שכפו על עצמן. כעת לנוכח סימני ההתאוששות הכלכלית, סביר שהביקוש לעוזרות בית שוב יגבר.

זו ההזדמנות טובה לרענן עבור מי שמעסיק עוזרת בית את דיני העבודה הרלוונטיים להעסקת עוזרות בית, כפי שמסבירים עו"ד הילה פורת, המתמחה בדיני עבודה ודוד שי, מומחה לשכר מחברת חילן טק. (אגב, כתבה זו כתובה בלשון נקבה אך היא מתייחסת להעסקת עובדים במשק הבית משני המינים, ח"ב).

לפני שהעוזרת מתחילה לנקות

10 כללי ההעסקה של עוזרת בית

- 1 שכר העוזרת לא יפחת מרמת שכר המינימום במשק - 20.70 שקל בשעה
- 2 יש לאפשר לעוזרת חופשה שנתית בתשלום, בהתבסס על היקף המשרה שלה אצל המעסיק
- 3 יש לשלם דמי מחלה כקבוע בחוק. בפועל רק חלק מעוזרות הבית יכולות ליהנות מזכות זו
- 4 ביטוח מנסיוני - חובת הפרשה לקרן מנסיה, בשיעור 5% מהשכר (2.5% העובד, 2.5% המעסיק)
- 5 דמי הבראה - 198 שקלים בתום שנת העבודה הראשונה. הסכום עולה לאחר כל שנת עבודה
- 6 החזר הוצאות נסיעה הלוך וחזור בתחבורה ציבורית. עד לסכום מקסימלי של 21.67 שקל
- 7 חובה להפריש דמי ביטוח לאומי בעבור עוזרת הבית, בשיעור 7.25% מהשכר
- 8 יש לשלם מס הכנסה בעבור עוזרת הבית. בפועל, רוב עוזרות הבית אינן מגיעות לסף המס
- 9 במקרה של פיטורים, יש לשלם פיצויים בגובה שכר של חודש עבודה כפול מספר השנים שבהן הועסקה
- 10 חוק עבודת נשים, על כל סעיפיו, חל על עוזרת הבית, ואי אפשר לפטר אותה אם היא בהריון

מעסיקים של עוזרת בית, אתם נחשבים למעסיק "מינורי" ולא מעסיק "רגיל", שהרי עוזרת הבית עובדת בביתכם בממוצע רק פעם בשבוע במשך 4 שעות, ובסך הכל 16-20 שעות בחודש.

למרות זאת, חלות עליכם כמעט כל החובות שהן נחלתו של מעסיק רגיל. אבל הבשורה הטובה היא שאינכם חייבים להנפיק לעוזרת הבית שלכם תלוש משכורת ולפרט באופן יסודי את שעות העבודה שלה. כל החובות שמטיל תיקון 24 לחוק הגנת השכר שנכנס לתוקף לפני חצי שנה (כגון רישום פרטני של שעות העבודה והנפקת תלוש משכורת מסודר ומפורט), אינן תקפות לגביכם, וחלות רק על אותם יחידי סגולה שמעסיקים בו זמנית לפחות שתי עוזרות בית.

אלה 10 הכללים החלים עליכם כמעסיקים של עוזרת בית:

1. שכר מינימום: חוק שכר המינימום חל על כל עובד

בישראל, לרבות עובדת במשק בית ולכן עוזרת הבית שלכם זכאית לשכר שלא יפחת מ-20.70 שקל בשעה. מעבר לכך, השכר בפועל נקבע לפי כוחות השוק. בדרך כלל, ככל שהאיזור בו מועסקת עוזרת הבית נחשב לאמיד יותר, עוזרת הבית תצפה לקבל שכר גבוה יותר.

2. חופשה שנתית: עובד במשרה מלאה זכאי לחופשה בת שבועיים, בתשלום מלא, בכל אחת מארבע השנים הראשונות לעבודתו ומהשנה החמישית - לחופשה ארוכה יותר. אבל עוזרת הבית אינה עובדת במשרה מלאה, אלא מועסקת אצלכם, לרוב, במשך ארבע שעות בשבוע בלבד. לפיכך מדי שנה היא זכאית לתשלום עבור 8 שעות עבודה, בלי שהיא תעבוד. השעות האלה מקבילות לשבועיים חופשה. העוזרת מועסקת אצלכם פעמיים בשבוע, 3 שעות בכל פעם? כעבור שנת עבודה היא תהיה זכאית לתשלום עבור 12 שעות עבודה, בלי

שתעבוד באותן שעות.

3. דמי מחלה: עוזרת הבית זכאית לדמי מחלה, ואולם בפועל, לא תמיד תצטרך לשלם לה עבור ימי המחלה. מדוע? לפי החוק, ביום הראשון למחלה עובד אינו זכאי לשכר. בימים השני והשלישי הוא זכאי ל-37.5% משכרו היומי ומהיום הרביעי ואילך - ל-75% משכרו היומי.

כך, אם היום שבו העוזרת היתה אמורה לעבוד בביתכם הוא היום הראשון למחלתה (בהתאם לאישור הרפואי שבידיה), אינכם חייב לשלם לה עבור יום זה. לעומת זאת, אם היום שבו העוזרת היתה אמורה לעבוד אצלכם הוא היום השני למחלתה, תצטרך לשלם לה 37.5% מהשכר שהיתה אמורה לקבל עבור עבודתה באותו יום, וכך הלאה.

4. ביטוח פנסיוני: בעבר נהגו בעלי משק בית רבים להתחמק מהפרשת כספים לטובת ביטוח פנסיוני לעוזרות הבית שלהם. לא עוד. לפי צו ההרחבה שנכנס לתוקף בינואר 2008 וחל על כל העובדים במשק, לרבות עוזרות בית, עליכם להפריש כספים לטובת ביטוח פנסיוני מקיף לעוזרת הבית שלכם.

לפי צו ההרחבה, ב-2009 ההפרשה הכוללת לפנסיה עבור עוזרת הבית היא בגובה 5% משכרה (2.5% ממומנים על ידי העוזרת ו-2.5% ממומנים מכיסכם). אל דאגה, מדובר בסכום זעיר. עוזרת בית המשתכרת עבור עבודתה בביתכם 500 שקל בחודש, למשל, זכאית לכך שתעבירו עבורה לקרן הפנסיה 25 שקל (5% מהשכר), כאשר מחצית מהסכום, 12.5 שקל, ינוכו משכרה וסכום זה תשלמו מכיסכם. העוזרת היא שצריכה לבחור את קרן הפנסיה אליה יועברו הכספים ואם היא לא תעשה זאת, בחירת הקרן מוטלת עליכם, כמעסיקה.

לא כדאי להתחמק מחובת ההפרשה לקרן פנסיה עבור העוזרת. הסיבה: אם, חלילה היא תיפגע במהלך עבודתה בביתכם, היא יכולה להגיש נגדכם תביעה לבית הדין לעבודה וזה עלול לחייב אתכם להעביר לזכותה תשלומים לקרן הפנסיה במשך 30 שנה, או לשלם לה פיצוי גדול.

5. דמי הבראה: עוזרת בית, ככל עובד אחר, זכאית לדמי הבראה. אך בעוד שעובד במשרה מלאה זכאי לדמי הבראה בסכום ממוצע של 1,700 שקל בשנה הראשונה לעבודתו, עוזרת בית זכאית בסך הכל ל-198 שקל בממוצע עבור השנה הראשונה.

6. החזר הוצאות נסיעה: אם עוזרת הבית מגיעה לביתכם בתחבורה ציבורית, היא זכאית להחזר הוצאות נסיעה עד תקרה של 21.67 שקל ליום עבודה.

7. דמי ביטוח לאומי: בעלי בתים רבים מזלזלים בכך, אך חשוב לדעת כי חובה לרשום את פרטי עוזרת הבית באתר הביטוח הלאומי (אין לכם גישה לאינטרנט? שלחו את פרטיה במכתב לביטוח הלאומי). המוסד מצדו ישלח אליכם פנקס באמצעותו תשלמו דמי ביטוח לאומי עבור עוזרת הבית. גובה התשלום הוא 7.25% מהשכר. רישום העוזרת בביטוח לאומי מבטיח את זכויותיה למקרה של תאונה, דמי לידה, פנסיה שאירים, דמי אבטלה וקצבת זקנה.

8. מס הכנסה: חובת תשלום מס הכנסה חלה גם על העסקת עוזרת בית. אלא שבפועל רק עבור עוזרות בית מעטות יש לשלם מס הכנסה. הסיבה: סף המס, הסכום שמעליו חלה חובת תשלום מס הכנסה, הוא כיום 4,433 שקל לגבר, 5,141 שקל לאישה בלי ילדים ו-6,455 שקל לנשואה +1. רוב עוזרות הבית פשוט אינן מגיעות לסף המס.

9. חוק עבודת נשים: חוק זה, על כל סעיפיו, חל על עוזרת הבית. למשל, אם העוזרת נכנסת להריון, קיימת הגבלה על פיטוריה ויש צורך באישור משרד התמ"ת כדי לפטרה. העובדת שבה מחופשת לידה? לא ניתן לפטרה, אלא רק 60 יום לאחר ששבה לעבודה.

10. פיצויים והודעה מוקדמת: החלטתם לפטר את עוזרת הבית? היא זכאית לפיצויים לפי השכר שקיבלה במשך חודש, כפול מספר שנות העבודה שהועסקה אצלכם. אם, למשל, העוזרת הועסקה אצלכם תמורת 35 שקל בשעה במשך 5 שעות בשבוע, הפיצוי שישולם לה יהיה 700-800 שקל.

הפיצויים חושבו כך: מכפילים 35 שקל עבור שעת עבודה בכמות השעות שהעוזרת עובדת בשבוע (5 שעות). את הסכום מכפילים במספר השבועות הממוצע בחודש - שהוא 4.3. מקבלים 752 שקלים. זה הפיצוי לשנה הראשונה. כעבור שנתיים הפיצוי מכפיל את עצמו ומגיע ל-1,504 שקלים. כעבור שלוש שנים הפיצוי כבר מגיע ל-2,256 שקלים. וכך הלאה. עוזרת הבית זכאית להודעה מוקדמת בת יום אחד עבור כל חודש של עבודה. כלומר בתום 12 חודשי עבודה (שנה אחת) היא זכאית להודעה מוקדמת בת 12 ימים.

הסכומים הקטנים מונעים תביעות משפטיות

<< ענף עוזרות הבית מאופיין במיעוט תביעות משפטיות הדדיות.

לדברי עו"ד עמי פרנקל ממשד עוה"ד ב.כהן, הסיבה לכך כפולה: ראשית - היעדר מודעות או רצון מצד עוזרות הבית להתעמת משפטית עם מעסיקן. העוזרות חוששות כי מדובר בקרב בין שני צדדים לא שווים בכוחם. שנית - כאשר פורצת מחלוקת כספית בין הצדדים, מדובר בדרך כלל בסכומים שאינם עולים על כמה מאות שקלים.

"מדובר בסכום קטן, שלא כדאי לעוזרת הבית להשקיע למענו זמן ומשאבים כספיים הכרוכים בשכירת עו"ד לצורך מאבק משפטי עם המעסיק", אומר פרנקל. "בנוסף, מעטים עורכי הדין, אם בכלל, שירצו להתעסק בתיק של עוזרות בית. נדיר שתיק כזה יהיה כרוך בתמורה משמעותית עבורם, כספית או תדמיתית", הוא אומר.

עו"ד יעקב מלישקביץ ממשד עוה"ד נ. פינברג פישפש ומצא תיק אחד בודד הקשור בעוזרת בית. מדובר בערעור שהגיש ב-97' מעסיק, גיל שעל, לבית הדין הארצי לעבודה נגד החלטת ביה"ד האיזורי לעבודה בתל אביב לחייבו לשלם לעוזרת הבית שלו, נינה ויקל, דמי מחלה בסך 80 שקל. ערעורו של שעל נדחה.